

Voortgezette beroepsopleiding voor werknemers in Europa

Een analyse op basis van de CVTS

Op Europees, federaal en regionaal niveau worden verschillende doelstellingen gesteld om de opleidingsinspanningen door sectoren, bedrijven en individuele werknemers te stimuleren. Op Europees vlak denken we aan de Lissabon-doelstelling die vooropstelt dat tegen 2010 minstens 12,5% van de bevolking bij- of nascholing zou volgen. Op federaal niveau denken we aan de investeringsdoelstelling die beoogt dat 1,9% van de loonmassa in ondernemingen wordt besteed aan de vorming van werknemers of de ambitie om tegen 2010 een opleidingsparticipatiegraad van 50% te bereiken.

Parallel aan het toenemend belang van dergelijke doelstellingen, is de opvolging van acties en evoluties inzake permanente vorming uitgegroeid tot een belangrijk aspect van arbeidsmarktmonitoring. Om deze monitoring te optimaliseren, ontwikkelde het Steunpunt WSE in samenwerking met het Departement WSE een boordtabel over voortgezette (beroeps)opleiding (Vanderbiesen & Sels, 2007). In deze rubriek van Over.Werk bieden we in een drieluik een stand van zaken aan met betrekking tot de gerealiseerde opleidingsinspanningen in Vlaanderen, België en Europa.

In dit tweede artikel geven we een stand van zaken op het vlak van voortgezette beroepsopleiding vanuit Europees perspectief. We doen dit aan de hand van analyses op basis van de Continuing Vocational Training Survey (CVTS), een vijfjaarlijkse bedrijfsenquête naar voortgezette beroepsopleidingen die in 2005 voor de laatste keer werd uitgevoerd. De CVTS is een binnen de Europese Unie geharmoniseerde survey die kadert binnen een

Europese verordening die de EU-lidstaten verplicht om statistieken te verzamelen over voortgezette beroepsopleiding. Ze heeft hierbij als doel om de bedrijfsinspanningen op het vlak van voortgezette en initiële beroepsopleidingen in kaart te brengen in ondernemingen met minstens tien werknemers uit de industrie en commerciële diensten.¹ Naast de formele opleidingsinspanningen worden in de CVTS ook vormen van minder formele en informele voortgezette beroepsopleiding bevroegd. Het gaat hierbij over allerhande initiatieven die tot doel hebben om de kennis en competenties van werknemers op peil te houden of te ontwikkelen, zonder dat dit binnen het kader van een (formele) cursus gebeurt (bijvoorbeeld via on-the-job training, zelfstudie, enzovoort).

In wat volgt vergelijken we de Belgische en gewestelijke CVTS-resultaten met deze van de overige EU-landen. Voor de cijfers van de drie gewesten moet worden opgemerkt dat deze – bij ondernemingen met vestigingen in verschillende gewesten – betrekking hebben op de hoofdzetel van de onderneming. Bij zogenaamde multiregionale ondernemingen werden de resultaten voor de volledige onderneming bijgevolg toegekend aan de regio waar de hoofdzetel gevestigd is, ook al is die hoofdzetel in termen

van werkgelegenheid niet de belangrijkste vestiging (FOD Economie, 2007).

Het aandeel vormingsbedrijven

Een eerste opleidingsindicator is het aandeel vormingsbedrijven, namelijk het percentage bedrijven dat in het referentiejaar (2005) opleiding verschafte aan haar werknemers. Figuur 1 geeft ons de resultaten, enerzijds voor wat betreft formele opleiding en anderzijds voor alle opleidingsvormen samen (dus formele opleiding opgeteld met informele opleiding).

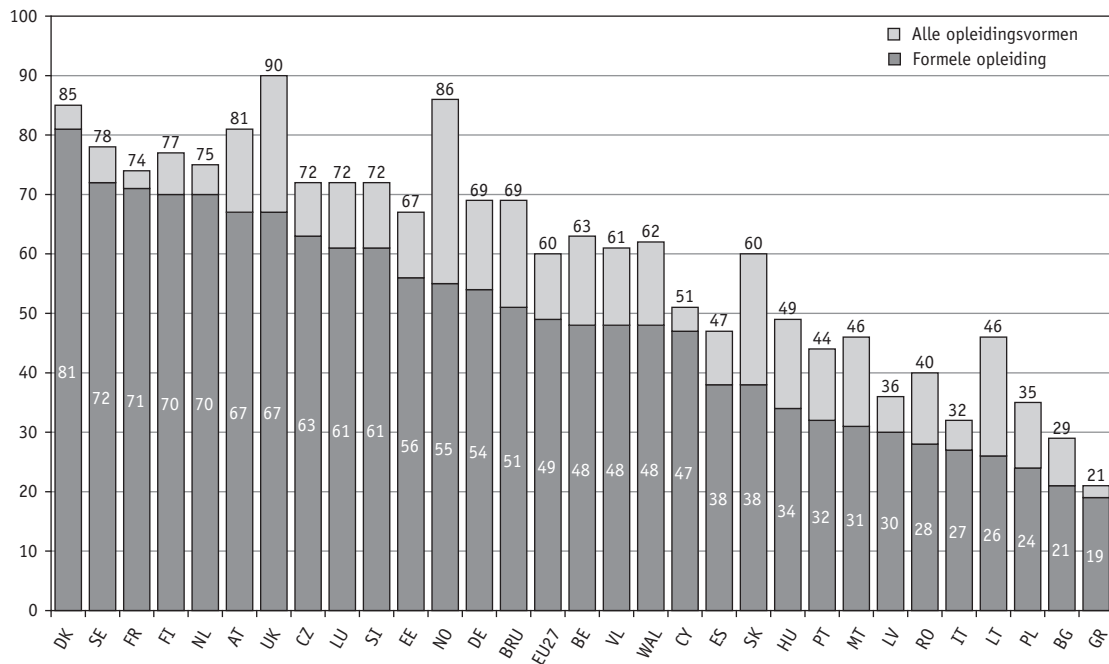
Uit figuur 1 blijkt dat België zich in de middenmoot bevindt van de EU-landen, met een iets lagere waarde dan het Europees gemiddelde. Op het totaal van Bel-

gische ondernemingen (met minstens tien werknemers) zien we dat 48% van de bedrijven in 2005 formele vorming verschafte aan haar werknemers. Het gaat hier over bedrijven die ofwel uitsluitend formele opleiding verschaffen ofwel bedrijven die formele opleiding naast informele opleiding aanboden. In de EU-27 is dit 49%. Bringen we ook de bedrijven in rekening die uitsluitend informele vormingsactiviteiten voorzagen, dan loopt het aandeel vormingsbedrijven in ons land op van 48% naar 63%.

Brussel noteert van de drie gewesten het hoogste aandeel vormingsbedrijven: 51% als we de bedrijven beschouwen die formele vorming voorzien (eventueel naast informele vorming) en 69% wanneer we ook de bedrijven meetellen die enkel informele vorming voorzien. Het Vlaamse en Waalse

Figuur 1.

Aandeel vormingsbedrijven (%) in de landen van de Europese Unie* (2005)



* Landencodes: AT = Oostenrijk; BE = België; BG = Bulgarije; BRU = Brussel; CY = Cyprus; CZ = Tsjechië; DE = Duitsland; DK = Denemarken; EE = Estland; ES = Spanje; EU27 = Europese Unie (27 landen); FI = Finland; FR = Frankrijk; GR = Griekenland; HU = Hongarije; IT = Italië; LT = Litouwen; LU = Luxemburg; LV = Letland; MT = Malta; NL = Nederland; NO = Noorwegen; PL = Polen; PT = Portugal; RO = Roemenië; SE = Zweden; SI = Slovenië; SK = Slovakije; UK = Verenigd Koninkrijk; VL = Vlaanderen; WAL = Wallonië

Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

gewest houden elkaar in evenwicht met 48% formele vormingsbedrijven en 61% à 62% vormingsbedrijven berekend voor alle opleidingsvormen.

Echter, bekijken we deze resultaten meer in detail, dan blijkt dat België enkel in de kleinste categorie van bedrijven (van 10 tot 49 werknemers) lager scoort dan het EU-gemiddelde (42% tegenover 44%) (tabel 1). In de middelste dimensieklasse (50 tot 249 werknemers) en de grootste bedrijfscategorie (250 en meer werknemers) scoort ons land beduidend beter dan gemiddeld in Europa. In de middelste dimensieklasse telt België 77% vormingsbedrijven tegenover 68% in de EU-27; in de grootste ondernemingsklasse is dit zelfs 97% vormingsbedrijven tegenover 84% in de EU-27.

Tabel 1.

Aandeel vormingsbedrijven (%) in de België en de EU-27 naar dimensieklasse (2005)

	België (%)	EU-27 (%)
Totaal	48	49
10-49 werknemers	42	44
50-249 werknemers	77	68
250 en meer werknemers	97	84

Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

In de Europese Unie nemen de Scandinavische landen, samen met Frankrijk en Nederland, de topposities in. Denemarken (DK) telt het hoogste aandeel

formele vormingsbedrijven (81%), gevolgd door Zweden (SE; 72%), Frankrijk (FR; 71%), Finland (FI; 70%) en Nederland (NL; 70%). Achteraan in het lijstje vinden we vooral Zuid- en Oost-Europese landen terug. In Griekenland (GR) voorzag in 2005 nauwelijks een op de vijf bedrijven (19%) formele opleiding voor haar werknemers. In Bulgarije (BG) ligt dit aandeel op 21% en in Polen (PL) op 24%.

Wanneer we het aandeel vormingsbedrijven berekenen op basis van alle opleidingsvormen – dus ook informele – dan halen het Verenigd Koninkrijk (UK) en Noorwegen (NO) de topscores. In deze landen bedroeg het aandeel formele én informele vormingsbedrijven respectievelijk 90% en 86%. Andere landen waar het aandeel vormingsbedrijven verhoudingsgewijs sterk stijgt als ook de bedrijven met enkel informele vormingsactiviteiten worden meegerekend, zijn Slovaakse (SK; 60%) en Litouwen (LT; 46%). Hetzelfde geldt – zij het in iets mindere mate – voor het Brussels gewest (BRU; 69%). Landen waar het aandeel vormingsbedrijven echter nauwelijks stijgt wanneer de informele vorming mee in rekening wordt genomen zijn Griekenland (GR), Frankrijk (FR) en Cyprus (CY).

Financiële vormingsparticipatie

Bij deze indicator staat de financiële opleidingsinspanning van ondernemingen centraal, waarbij de opleidingskosten die een bedrijf maakt voor voortgezette *formele* beroepsopleiding worden afgezet tegen de totale loonmassa. Centraal staat

Enkele methodologische opmerkingen...

- Dat in het Brussels gewest vaak de hoofdzetels van grotere ondernemingen gevestigd zijn, speelt ongetwijfeld mee in de goede scores voor dit gewest (ten nadele van Vlaanderen en Wallonië). De CVTS-resultaten worden immers toegewezen aan het gewest waar de maatschappelijke zetel is gevestigd. Ook voor de andere opleidingsindicatoren moeten we dit in het achterhoofd houden bij de interpretatie van de (goede) resultaten voor Brussel.
- Als we de CVTS-cijfers vergelijken met de opleidingsindicatoren die we hebben berekend op basis van de sociale balansen van ondernemingen (zie eerder in deze Over.Werk-bijdrage) geven de CVTS-resultaten voor de formele vormingsactiviteiten een veel gunstiger beeld dan de resultaten op basis van de sociale balansen. Dit verschil is onder meer te wijten aan de uitsluiting van kleine bedrijven (< 10 werknemers), met doorgaans lagere opleidingsinspanningen, in de CVTS. Bovendien blijkt dat een aantal – vooral kleinere – ondernemingen de rubrieken inzake opleiding in de sociale balans niet invult, zelfs als ze opleidingen organiseren. Dit duidt eveneens op een onderschatting van het

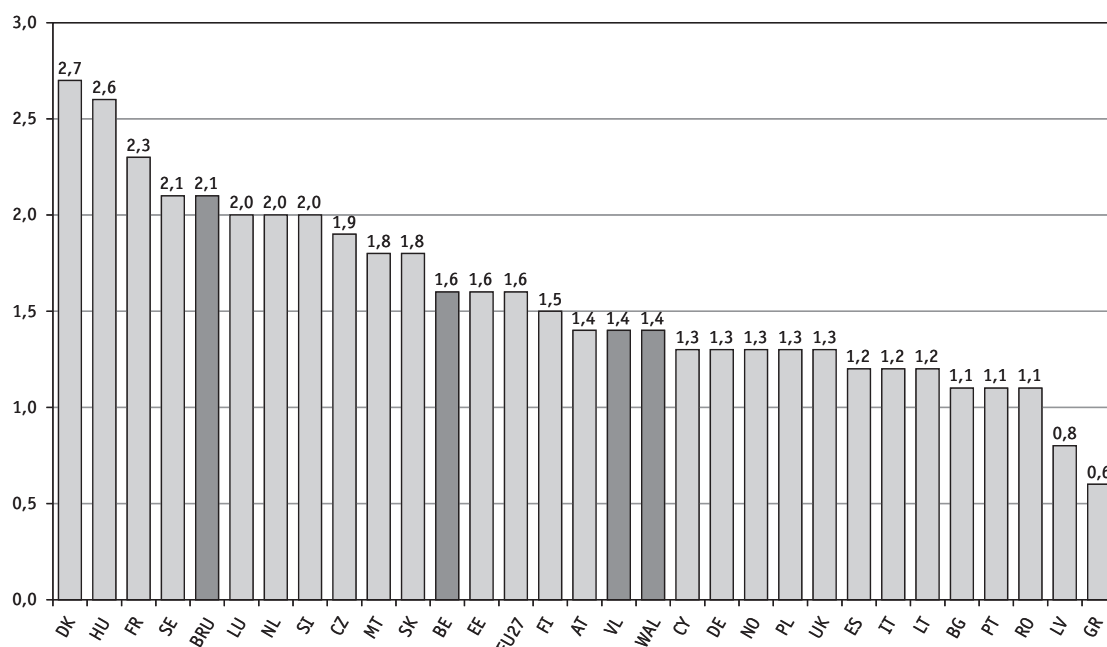
hier dus de opleidingskost. Deze bestaat – zoals gedefinieerd in de CVTS – uit drie componenten: (1) de directe kosten (bijvoorbeeld de kostprijs voor opleidingsverstrekkers, verplaatsingskosten, loonkost van intern opleidingspersoneel); (2) de indirecte kosten zoals de bijdragen aan collectieve financieringsregelingen (bijvoorbeeld collectieve fondsen), in mindering gebracht met eventuele subsidies of sectorale tegemoetkomingen, en (3) de ‘personal absence costs’ (PAC) of de loonkost van de werknemer die in opleiding is. Door deze totale opleidingskost in verhouding te plaatsen tot de salarismassa binnen de ondernemingen bekomen we de financiële vormingsparticipatie. Deze indicator heeft enkel betrekking op formele opleidingsinitiatieven (over alle ondernemingen heen).

Hoewel de financiële opleidingsinvestering als één van de belangrijkste indicatoren van vormingsinspanning wordt beschouwd, is het ook een van de moeilijkst meetbare. Daarenboven is de indicator nogal gevoelig aan onderrapportering. De financiële gegevens met betrekking tot opleiding worden immers vaak niet of onzorgvuldig bijgehouden of

gerapporteerd door de bedrijven. Los hiervan merken we ook op dat een hogere opleidingsinvestering niet steeds een verhoogde opleidingsinspanning impliceert (of omgekeerd). Zo kan het ene bedrijf vaak goedkope (gesubsidieerde) opleidingen aanbieden aan veel van haar werknemers, terwijl een ander bedrijf heel dure opleidingen voorziet voor slechts een select aantal werknemers. De verschillen in financiële opleidingsinvesteringen weerspiegelen dus niet steeds de verschillen in de globale opleidingsinspanningen. De Europese rangorde die we in dit artikel vaak vertalen naar ‘goede’ of ‘slechte’ scores vergen dan ook enige nuancering.

We zien in figuur 2 dat België op het vlak van opleidingsinvesteringen opnieuw tot de – ‘betere’ – middelmaat behoort, met een gemiddelde investering van 1,6% van de loonmassa (in bedrijven met minstens tien werknemers). Dit komt neer op het gemiddelde van de EU-27. Het Waalse en Vlaamse gewest scoren iets lager (beide 1,4%) terwijl de opleidingsinvesteringen in Brussel duidelijk hoger liggen (2,1%), onder andere dankzij de grotere – vaak meer vormingsgerichte – bedrijven met hoofdzetel

Figuur 2. Financiële vormingsparticipatie (formele vorming) in de landen van de Europese Unie (als % van de loonmassa) (2005)



Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

in Brussel. Het Brussels gewest bekleedt met deze score, samen met Zweden (SE), de vierde plaats in de rangorde. De top drie wordt gevormd door Denemarken (DK; 2,7%), Hongarije (HU; 2,6%) en Frankrijk (FR; 2,3%). Hongarije vormt enigszins de vreemde eend in de bijt aangezien het op andere opleidingsindicatoren duidelijk minder scoort (zie infra).

Achteraan in het lijstje van EU-landen bengelt opnieuw Griekenland (GR), met een opleidingsinvesteringniveau van slechts 0,6% van de loonmassa. Ook in Letland (LV; 0,8%) wordt nog geen percent van de loonmassa gespendeerd aan de formele opleiding van werknemers.

Opleidingsparticipatie van werknemers

De opleidingsparticipatie van werknemers (d.i. het aandeel werknemers dat gedurende het referentiejaar een of meer (formele) opleidingen heeft

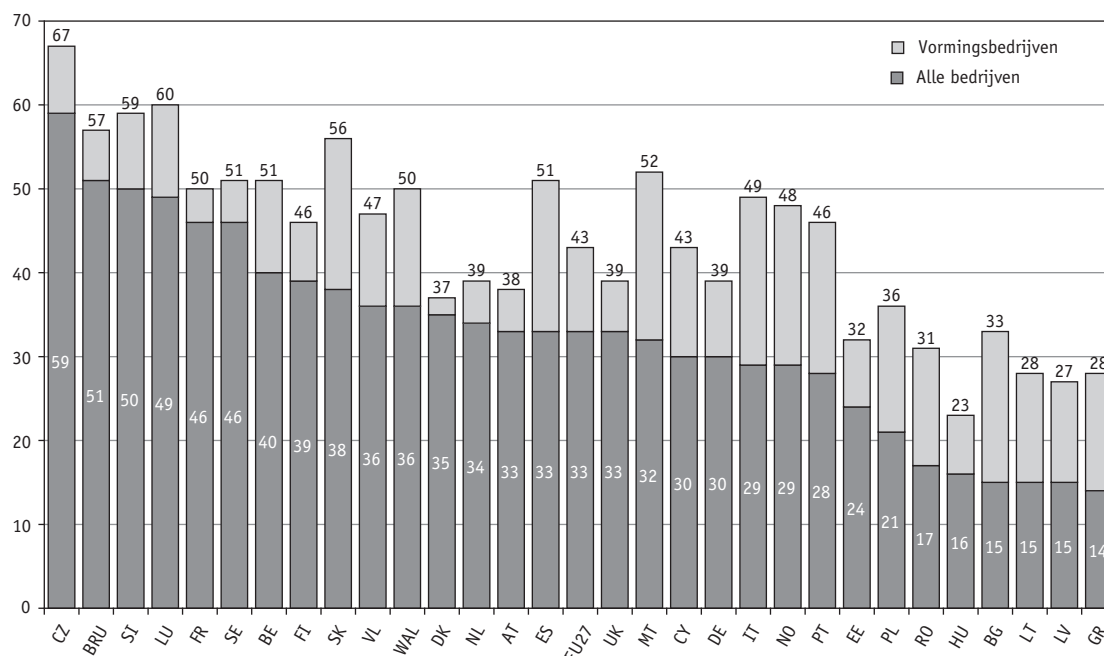
gevolgd), vormt een derde centrale indicator om de opleidingsinspanningen van bedrijven in kaart te brengen.

In figuur 3 brengen we de resultaten bijeen voor de participatie in *formele* voortgezette beroepsopleidingen van werknemers in de EU-landen, enerzijds berekend op het totale aantal werknemers over alle bedrijven heen en anderzijds ten opzichte van het aantal werknemers in enkel de (formele) vormingsbedrijven (van minstens tien werknemers).

De eerste variant, deze die het totaal aantal werknemers over alle bedrijven heen in rekening brengt, is de meest courante. Voor deze indicator stellen we vast dat België beter scoort dan gemiddeld in de EU. Waar ons land in 2005 een opleidingsparticipatiegraad behaalde van 40%, was dit voor de EU-27 slechts 33%. Ook de drie gewesten scoren hoger dan het Europees gemiddelde. Vlaanderen en Wallonië bevinden zich opnieuw op eenzelfde niveau, met een participatiegraad van 36%. Brussel doet het ook hier beter met een

Figuur 3.

Opleidingsparticipatie werknemers (formele vorming) in alle bedrijven en in vormingsbedrijven in de landen van de Europese Unie (%) (2005)



Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

participatiegraad van 51%, en neemt hiermee zelfs de tweede plaats in. Enkel Tsjechië (CZ) haalt een hogere score van maar liefst 59%. Andere landen die goed scoren inzake opleidingsparticipatie van werknemers zijn Slovenië (SI; 50%), Luxemburg (LU; 49%), Frankrijk (FR; 46%) en Zweden (SE; 46%). Achteraan wordt het lijstje opnieuw gesloten door Griekenland (GR) waar slechts 14% van de werknemers een opleiding kon genieten. De Baltische staten Letland (LV) en Litouwen (LT), en Bulgarije (BG) doen het met 15% nauwelijks beter.

Beperken we ons tot de (formele) vormingsbedrijven, dan loopt de participatiegraad in de meeste landen doorgaans sterk op. Dit is vooral het geval voor Malta (MT), Spanje (ES), Italië (IT), Noorwegen (NO), Portugal (PT) en Slovakije (SK), waar het aandeel werknemers dat deelneemt aan opleiding tot ongeveer een vijfde hoger ligt wanneer we dit berekenen ten opzichte van het aantal werknemers in enkel de vormingsbedrijven in plaats van tegenover alle werknemers over alle bedrijven heen.

Tabel 2.

Opleidingsparticipatie werknemers (formele vorming) in alle bedrijven naar geslacht en leeftijdsklasse in de landen van de Europese Unie (2005)

	Totaal (%)	Man (%)	Vrouw (%)	Sekse-kloof man/vrouw	< 25 jaar (%)	25-54 jaar (%)	> 54 jaar (%)	Leeftijdskloof -25j/+54j
CZ	59	63	52	1,21	54	60	54	1,00
SI	50	48	55	0,87	47	51	32	1,47
LU	49	48	51	0,94	42	51	31	1,35
FR	46	47	43	1,09	-	-	-	-
SE	46	47	45	1,04	39	50	37	1,05
BE	40	40	39	1,03	35	41	28	1,25
FI	39	38	41	0,93	25	43	34	0,74
SK	38	42	31	1,35	32	40	32	1,00
DK	35	32	39	0,82	29	35	36	0,81
NL	34	36	31	1,16	26	38	23	1,13
AT	33	36	30	1,20	36	34	21	1,71
EU27	33	34	31	1,10	-	-	-	-
ES	33	33	35	0,94	30	35	25	1,20
UK	33	32	34	0,94	34	34	26	1,31
MT	32	30	36	0,83	29	34	24	1,21
DE	30	32	27	1,19	25	32	21	1,19
CY	30	30	30	1,00	22	31	15	1,47
NO	29	30	28	1,07	23	31	24	0,96
IT	29	29	28	1,04	22	30	22	1,00
PT	28	29	27	1,07	26	29	18	1,44
EE	24	23	26	0,88	25	26	15	1,67
PL	21	21	20	1,05	16	22	13	1,23
RO	17	18	17	1,06	17	18	12	1,42
HU	16	16	15	1,07	12	17	9	1,33
BG	15	16	13	1,23	15	16	8	1,88
LT	15	15	14	1,07	17	15	9	1,89
LV	15	14	15	0,93	16	15	8	2,00
GR	14	13	15	0,87	13	14	7	1,86

Noot: Geen gegevens naar geslacht en leeftijdsklasse beschikbaar voor de Belgische gewesten noch voor Frankrijk en de EU27 naar leeftijdsklasse

Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

Geslacht en leeftijd

In tabel 2 maken we een opsplitsing van de opleidingsparticipatiegraad naar geslacht en leeftijdsklasse. Hieruit blijkt dat mannen en vrouwen in Belgische ondernemingen in ongeveer even grote mate deelnemen aan voortgezette beroepsopleiding. Bij mannen ligt de participatiegraad net één percent hoger dan bij vrouwen (40% tegenover 39%). In heel wat andere EU-landen is dit niet het geval, zoals we kunnen afleiden uit de seksekloof die de participatiegraad van mannen afzet tegen deze van vrouwen. In een kleine meerderheid van de EU-landen is de opleidingsdeelname van mannelijke werknemers hoger dan deze bij vrouwen. Dit blijkt vooral in enkele Oost-Europese landen zoals Slovakije, Bulgarije en Tsjechië. In Slovakije (SK) ligt de participatiegraad van mannen gemiddeld 35% hoger dan deze van vrouwen (seksekloof van 1,35); in Bulgarije is dit 23% en in Tsjechië (CZ) 21%. Ook in Oostenrijk (AT; 1,20), Duitsland (DE; 1,19) en Nederland (NL; 1,16) nemen mannen beduidend vaker deel aan voortgezette beroepsopleidingen dan vrouwen. De seksekloof inzake opleidingsparticipatie is hier dan ook groter dan gemiddeld in de Europese Unie, waar de mannen gemiddeld 10% meer aan opleidingen participeren dan vrouwen (EU27; seksekloof van 1,10).

Anderzijds zijn er ook een aantal landen waar vrouwen beter vertegenwoordigd zijn in de opleidingstatistiek dan mannen. Voorbeelden zijn Denemarken (DK), waar de participatiegraad onder mannen 18% lager ligt dan deze van vrouwen (seksekloof van 0,82), Malta (MT; 0,83), Griekenland (GR; 0,87), Slovenië (SI; 0,87) en Estland (EE; 0,88).

Tevens werpen we een blik op de opleidingsparticipatie naar leeftijdsklasse in de EU-landen (uitgezonderd Frankrijk waarvoor geen gegevens beschikbaar zijn). Een constante in deze cijfers is dat de middelste leeftijdsklasse in quasi alle landen de hoogste participatiegraad laat optekenen. In België bedraagt de opleidingsparticipatiegraad onder de 25- tot en met 54-jarigen 41%. Daarna volgen de min-25-jarigen waar nog ruim een derde van de werknemers (35%) deelnam aan (formele) opleiding. De Belgische 55-plussers ten slotte genoten het minst vaak opleiding (28%).

Om een beeld te krijgen van de mate waarin jongeren in meer of mindere mate deelnemen aan

opleiding in vergelijking met ouderen, berekenen we de leeftijds-kloof. Deze zet de opleidingsparticipatiegraad van jongeren af tegenover deze van ouderen. Een leeftijds-kloof van 1 duidt erop dat de participatiegraad bij jongeren (jonger dan 25 jaar) en ouderen (55 jaar en ouder) even hoog ligt; een leeftijds-kloof groter dan 1 duidt erop dat jongeren verhoudingsgewijs vaker deelnemen aan opleiding dan ouderen.

In België bedroeg de leeftijds-kloof 1,25 (anno 2005). Dit betekent dat de participatiegraad van jongeren 25% of een kwart hoger ligt dan deze van ouderen. In de meeste EU-landen nemen jongeren trouwens (veel) vaker deel aan opleiding dan ouderen, een enigszins te verwachten vaststelling. Wel zijn er een aantal uitschieters, met name die landen met de laagste algemene opleidingsparticipatiegraden zoals Griekenland (GR), Letland (LV), Litouwen (LT) en Bulgarije (BG). In deze landen nemen jongeren bijna dubbel zo vaak deel aan opleiding dan ouderen.

Enkel in Scandinavië noteren we daarentegen een hogere opleidingsdeelname van ouderen ten opzichte van jongeren. In Finland (FI) ligt de participatiegraad van jongeren ruim een kwart lager dan deze van ouderen (leeftijds-kloof van 0,74). In Denemarken (DK; 0,81) en Noorwegen (NO; 0,96) zijn de verschillen kleiner. Dat ouderen minder deelnemen aan opleiding dan jongeren, hoeft dus absoluut geen onwrikbare wetmatigheid te zijn. De Scandinavische landen slagen er in om de opleidingsparticipatie een loopbaan lang hoog te houden.

Opleidingsduur

Een laatste indicator waarvoor de CVTS Europese cijfergegevens verschaft, is de opleidingsduur. In de eerste plaats kunnen we hierbij een aanduiding geven van het aandeel van de totale werkduur dat wordt besteed aan de opleidingen van werknemers. Vervolgens berekenen we de gemiddelde opleidingsduur per werknemer in (formele) opleiding en de gemiddelde jaarlijkse opleidingsverwachting per werknemer (ongeacht of deze wel of geen opleiding heeft genoten).

Gemiddelde opleidingsduur als percentage van de gewerkte uren

In deze opleidingsindicator berekenen we de verhouding van het aantal uren dat in bedrijven (met minstens tien werknemers) werd besteed aan formele opleiding, ten opzichte van het totaal aantal werkuren in de bedrijven. We berekenen hierbij het aandeel werkuren dat over alle bedrijven heen werd vrijgemaakt voor de opleiding van werknemers. In een tweede variant beperken we deze indicator tot enkel de (formele) vormingsbedrijven (figuur 4).

In 2005 werd in België over alle bedrijven met minstens tien werknemers heen 0,9% van de werkuren besteed aan voortgezette beroepsopleiding. Op honderd werkuren ging dus net geen uur op aan de opleiding van werknemers. Ons land komt hiermee – na Zweden (SE; 1%) – op een gedeelte tweede plaats, samen met Denemarken (DK) en Luxemburg (LU). In de EU-27 bedraagt de gemiddelde opleidingsduur slechts 0,5% van het aantal gewerkte uren. Wanneer we enkel de vormingsbedrijven

weerhouden loopt de gemiddelde opleidingsduur in België op tot 1,1% van alle gewerkte uren, opnieuw een hoge score in vergelijking met de rest van Europa.

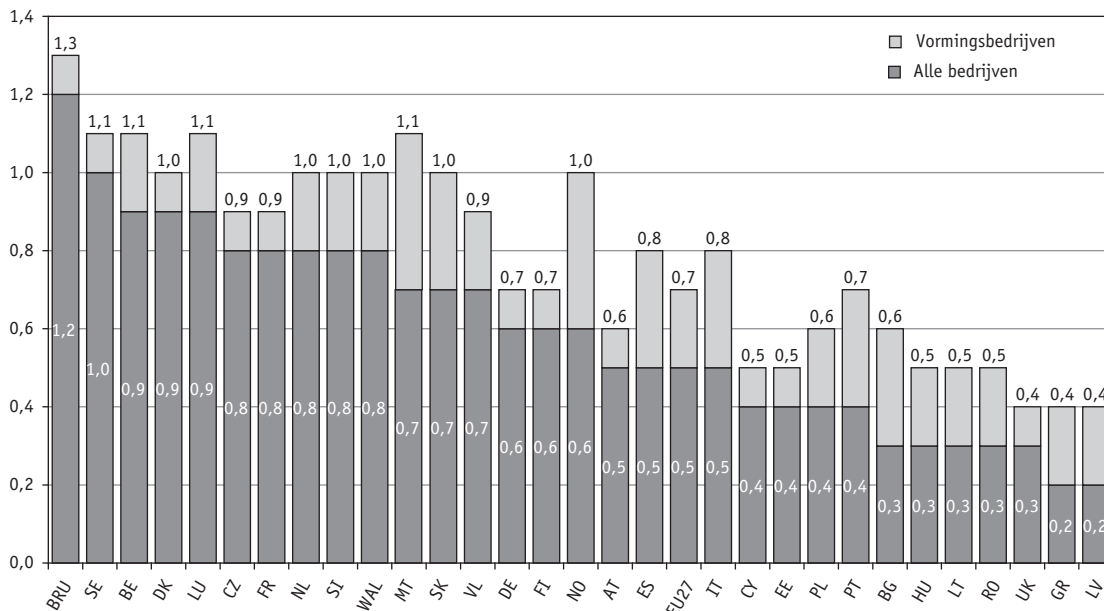
Wanneer we de Belgische gewesten mee in rekening nemen, blijkt het Brussels gewest alle EU-landen achter zich te laten. In Brussel spendeerden de bedrijven 1,2% van alle gewerkte uren aan opleiding. Berekend voor enkel de groep vormingsbedrijven loopt dit nog op tot 1,3%. Vlaanderen en Wallonië behalen opnieuw wat lagere scores (respectievelijk 0,7% en 0,8% over alle bedrijven heen), maar behoren niettemin nog tot de betere middelmaat in de Europese vergelijking.

Gemiddelde opleidingsduur en jaarlijkse opleidingsverwachting

De *gemiddelde opleidingsduur* is de verhouding tussen de totale duur van de formele opleidingen in de vormingsbedrijven en het totaal aantal deelnemers aan opleiding in deze bedrijven. Voor

Figuur 4.

Gemiddelde opleidingsduur (% gewerkte uren) per werknemer in opleiding, over alle bedrijven heen en voor de vormingsbedrijven, in de landen van de Europese Unie (2005)



Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

het berekenen van de *gemiddelde jaarlijkse opleidingsverwachting* zetten we de totale opleidingsduur niet af tegenover het aantal deelnemers aan opleiding, maar tegenover de globale groep werknemers – ongeacht of deze wel of niet opleiding hebben genoten – in alle ondernemingen (dus niet enkel vormingsbedrijven).

In figuur 5 geven we de gemiddelde opleidingsduur per deelnemer en de jaarlijkse opleidingsverwachting per werknemer weer (gesorteerd volgens de gemiddelde opleidingsduur). In België volgde een werknemer in opleiding in 2005 gemiddeld 31 uren opleiding, wat neerkomt op een viertal werkdagen per jaar. Hiermee bevindt ons land zich opnieuw in de betere middenmoot van de EU-landen. Vlaanderen en Wallonië scoren met 30 uren opnieuw iets lager dan het Belgisch gemiddelde, en Brussel met 33 uren per deelnemer iets hoger.

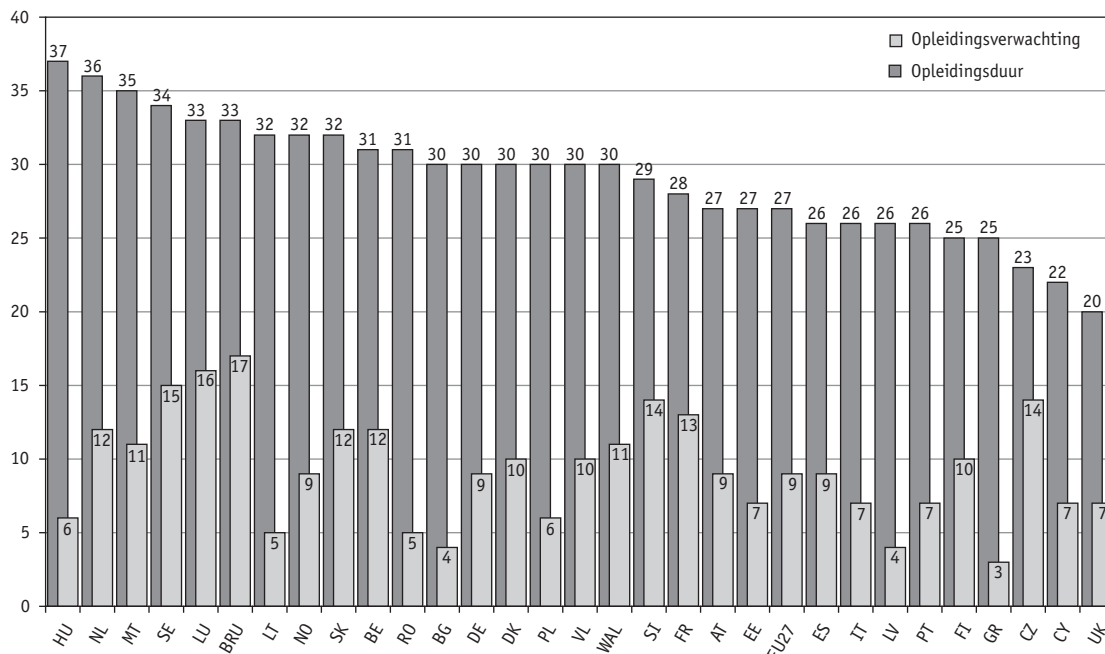
Van de overige EU-landen voert Hongarije (HU) de kop aan, met een gemiddelde opleidingsduur van 37 uren per werknemer in opleiding. Daarna volgen

Nederland (NL; 36 uren), Malta (MT; 35 uren) en Zweden (SE; 34 uren). Aan de andere kant van de landenreeks vinden we het Verenigd Koninkrijk (UK) terug met een gemiddelde opleidingsduur van 20 uren per deelnemer. Ook in Cyprus (CY; 22 uren) en Tsjechië (CZ; 23 uren) ligt de gemiddelde opleidingsduur aan de lage kant.

De waarden voor de gemiddelde jaarlijkse opleidingsverwachting liggen logischerwijze lager dan deze voor de gemiddelde opleidingsduur, aangezien de opleidingsverwachting wordt berekend voor alle werknemers en over alle bedrijven heen. In België bedroeg de jaarlijkse opleidingsverwachting 12 uren per werknemer. Een doorsnee Belgisch werknemer kon zich in 2005 dus verwachten aan gemiddeld 12 uren opleiding op jaarbasis. De bedrijven met hoofdzetel in Brussel behalen opnieuw een hogere score (17 uren) dan deze in Vlaanderen (10 uren) en Wallonië (11 uren). In Europees perspectief voert het Brussels gewest voor deze indicator zelfs de lijst aan, vóór Luxemburg (LU; 16 uren) en Zweden (SE; 15 uren).

Figuur 5.

Opleidingsduur (uren per deelnemer in vormingsbedrijven) en jaarlijkse opleidingsverwachting (uren per werknemer over alle bedrijven) in de landen van de Europese Unie (2005)



Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

Uit de figuur blijkt duidelijk dat landen met een hoge gemiddelde opleidingsduur per werknemer (in vormingsbedrijven) niet per definitie een hoge opleidingsverwachting laten optekenen. De hoogte van de gemiddelde jaarlijkse opleidingsverwachting is immers sterk afhankelijk van zowel de gemiddelde duur van de opleidingen als de opleidingsparticipatiegraad. Hongarije (HU) is hiervan het meest uitgesproken voorbeeld. Voor dit land noteren we de hoogste gemiddelde opleidingsduur per deelnemer aan opleiding (37 uren), maar één van de laagste participatiegraden (16%; zie supra). Gevolg is dat het totaal aantal opleidingsuren verhoudingsgewijs over heel wat meer werknemers – en vooral heel wat meer niet-deelnemers aan opleiding – moet worden verdeeld dan in de meeste andere landen, met een lage opleidingsverwachting van slechts 6 uren op jaarbasis tot gevolg. In verschillende andere Oost-Europese landen doet zich een gelijkaardige tendens voor: Polen (PL; 6 uren), Litouwen (LT; 5 uren), Roemenië (RO; 5 uren), Bulgarije (BG; 4 uren) en Letland (LV; 4 uren). Griekenland vormt

niettemin opnieuw de rode lantaarn met een gemiddelde jaarlijkse opleidingsverwachting van amper 3 uren per werknemer.

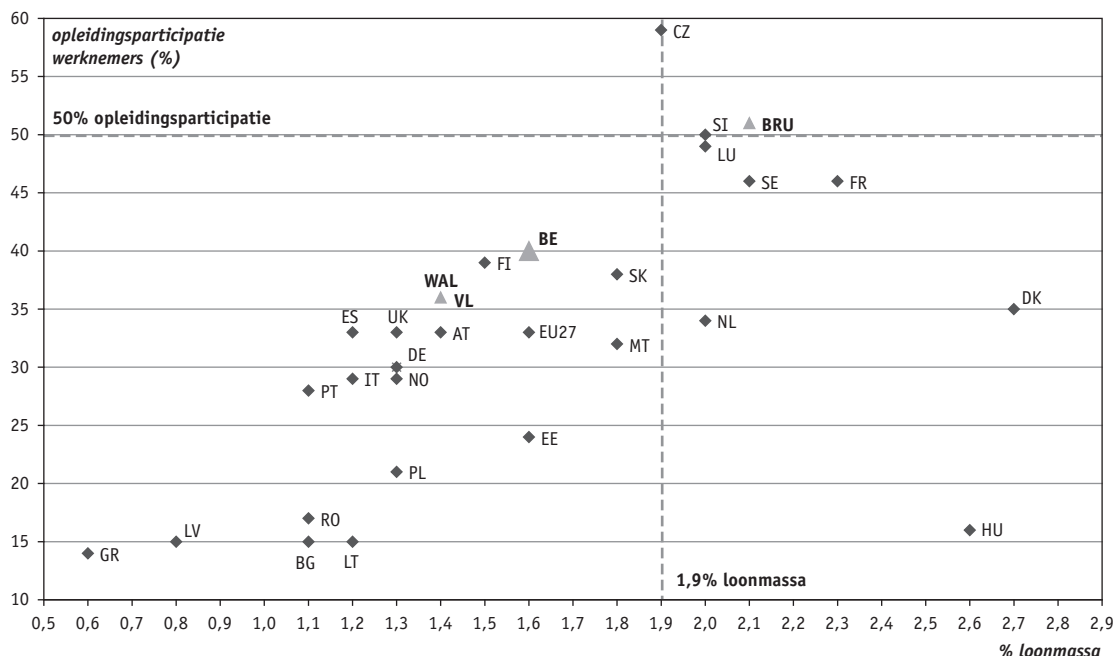
Het Brussels gewest noteert dankzij haar hoge participatiegraad de hoogste opleidingsverwachting (17 uren), gevolgd door Luxemburg (LU; 16 uren) en Zweden (SE; 15 uren). Ook in deze laatste twee landen heeft de hoge participatiegraad een positief effect op de jaarlijkse opleidingsverwachting (zie supra).

Tot slot: enkele (Belgische) opleidingsdoelstellingen getoetst

In het vorige artikel in deze *Over.Werk*-katern over de meting van opleidingsinspanningen toetsten we de belangrijkste opleidingsindicatoren, berekend op basis van de sociale balansen, af aan twee federale streefcijfers: 1) de financiële opleidingsinvestering van 1,9% van de loonmassa van ondernemingen

Figuur 6.

Financiële opleidingsinvestering (% loonmassa) en opleidingsparticipatie (%) in de landen van de Europese Unie en de Belgische gewesten (2005)



Bron: CVTS – Eurostat/FOD Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (Bewerking Steunpunt WSE)

ten gunste van de opleiding van werknemers en 2) een participatiegraad in 2010 van 50% voor de deelname van werknemers aan voortgezette beroepsopleidingen in ondernemingen. Dit artikel, waarin de Europese dimensie centraal stond, willen we afsluiten met een vergelijking van de scores voor de verschillende EU-landen op deze streefcijfers.

Op basis van de CVTS-resultaten voor de verschillende EU-landen, behoren België en Vlaanderen op basis van de twee vooropgestelde doelstellingen tot de betere middenmoot, althans voor de bedrijfscategorie vanaf tien werknemers. In de CVTS wordt dan ook geen rekening gehouden met de – wellicht mindere – resultaten voor de vele kleine ondernemingen.

Op het vlak van de financiële opleidingsinspanningen behaalt ons land weliswaar niet de 1,9% doelstelling, maar bevindt het zich met een opleidingsinvesteringsniveau van 1,6% van de totale loonmassa wel op het gemiddelde niveau voor de EU-27. De opleidingsdeelname in België blijft eveneens hangen onder de 50%-participatiedoelstelling, maar met een participatiegraad van 40% scoort ons land wel beduidend beter dan het Europees gemiddelde van 33% (figuur 6).

Wanneer we de cijfers analyseren naar dimensieklasse van de ondernemingen blijkt dat België het in de grotere bedrijven zelfs heel wat beter doet dan gemiddeld in de Europese Unie. Zo bedragen de opleidingsinvesteringen in bedrijven van meer dan 250 werknemers in België 2,1% van de loonmassa tegenover 1,9% in de EU-27. De opleidingsparticipatie in deze grote bedrijven bedraagt in België 56% tegenover 41% in de EU-27.

Wanneer we verder kijken naar de resultaten voor de drie gewesten zien we dat Brussel beide doelstellingen wel behaalt, met een opleidingsinvestering van 2,1% van de loonmassa en een participatiegraad van 51%. Vlaanderen en Wallonië bevinden zich voor beide indicatoren op eenzelfde niveau, dat weliswaar onder het Belgisch gemiddelde ligt (opleidingsinvesteringsniveau van 1,4% van de loonmassa en participatiegraad van 36%).

Van de overige EU-landen zijn er slechts twee die op basis van de CVTS beide doelstellingen (nipt) halen. Tsjechië (CZ) wipt met een participatiegraad van 59% vlot over de participatiedoelstelling, en

besteedt net 1,9% van de loonmassa aan vorming. Slovenië behaalt anderzijds net de participatiedoelstelling van 50%, maar noteert wel een opleidingsinvesteringsniveau van 2,0% van de loonmassa.

Verder zijn er zes landen die wel de investeringsdoelstelling halen, maar niet de participatiedoelstelling: Nederland (NL), Luxemburg (LU), Zweden (SE), Frankrijk (FR), Hongarije (HU) en Denemarken (DK). Vooral deze laatste twee landen komen met een opleidingsinvestering van respectievelijk 2,6% en 2,7% van de loonmassa ver boven het (Belgisch) streefcijfer uit. In Hongarije gaat dit weliswaar gepaard met een zeer lage participatiegraad.

In de linker benedenhoek, het verst verwijderd van beide doelstellingen, vinden we tot slot Griekenland (GR) terug, samen met een aantal Oost-Europese landen zoals Letland (LV), Bulgarije (BG), Roemenië (RO), Litouwen (LT) en Polen (PL).

Naast een relatief hoge participatiegraad en een aanzienlijke financiële opleidingsinvestering, scoort België in Europees perspectief ook goed inzake de opleidingsduur. Enkel in Zweden is het aandeel opleidingsuren van de totale werkduur hoger dan in ons land (respectievelijk 1% tegenover 0,9%). Ook Denemarken en Luxemburg bevinden zich voor deze indicator op eenzelfde niveau als België.

Wouter Vanderbiesen
Steunpunt WSE

Voor meer duiding en bijkomende cijfers over de opleidingsinspanningen inzake voortgezette beroepsopleiding in Europa verwijzen we naar de website van het Steunpunt WSE. Hier kunt u het uitgebreidere WSE rapport terugvinden (www.steunpuntwse.be, rubriek publicaties, WSE Reports) en bijkomend cijfermateriaal raadplegen (www.steunpuntwse.be, rubriek cijfers, thematische boordtabellen).

Noot

1. Bedrijven uit volgende Nace-Bel-secties zijn niet opgenomen in de doelpopulatie: A (landbouw), B (visserij), L (openbaar bestuur), M (onderwijs), N (gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening), P (huishoudens) en Q (extraterritoriale organisaties).

Bibliografie

- Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie. 2007. *Vormingsinspanningen van Belgische ondernemingen. Resultaten van de CVIS-enquête 2005*. Brussel
- Vanderbiesen, W. & Sels, L. 2007. De meting van opleidingsinspanningen. Ontwikkeling van een Vlaamse boordtabel. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17 (3-4): 51-63